

Szuchy Róbert

A magyar energiaszabályozás kezdetei, különös tekintettel a villamosenergia-piacra

The Beginnings of Energy Regulation in Hungary, with Special Focus on the Electricity Market



Összefoglalás

Az energijog viszonylag új jogágnak tekinthető, azonban energijogi tárgyú szabályok már a 19–20. század elején is léteztek. A tanulmány célja, hogy áttekintést nyújtson a magyar energetikai jog kezdeti időszakáról, ennek során röviden ismerteti a 19. század végének, a 20. század elejének magyar jogszabályi környezetét. Megállapítható, hogy e terület nemcsak közjogi, hanem számos esetben magánjogi következményekkel is járhat, elég csak a vezetékjogra és a kisajátításra vonatkozó szabályokra gondolni.

Journal of Economic Literature (JEL) kódok: N73, N74, K32

Kulcsszavak: energiaszabályozás, energiatörvény, energijog, villamos energia

Summary

Energy law can be regarded as a relatively new branch of law, however, certain regulations on energy existed already at the turn of the 19th and 20th centuries. The aim of the paper is to give a brief overview of the beginnings of Hungarian energy law. This is done by presenting the provisions of the relevant statutes of the era. It can be concluded that in addition to public law, this field also covers matters of private law, given the provisions on expropriation and on cable rights.

DR. HABIL. SZUCHY RÓBERT PHD, dékánhelyettes, tanszékvezető-helyettes, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar (email@ elérhetősége).

Journal of Economic Literature (JEL) codes: N73, N74, K32

Keywords: energy regulation, energy act, energy law, electricity

BEVEZETÉS

Az energiajog napjainkban új jogterületnek (vagy éppen jogágnak) tekinthető (Heffron, 2015). Nincs egységes akadémiai szakirodalom, amely e területet kezelné. Ez a helyzet is hozzájárul ahhoz, hogy sokan félreértik, mi is az energiajog valójában. Ugyanakkor vitathatatlan, hogy számos országban évszázadok óta találkozhatunk olyan szabályozásokkal, amelyek jogi formában az „energiát” szabályozzák. Már a 19. században és különösen a 20. század elején számos energetikai tárgyú szabályozás született, elsősorban a szén, majd az olaj szabályozására vonatkozóan, a későbbiek során terjedt ki – alapvetően a második világháború után – a nem fosszilis energiahordozók szabályozására, mint a nukleáris energia, a vízenergia, a szélenergia és a más, egyéb megújuló energiaforrások szabályozására.

Az energiajogi tárgyú publikációk száma Európában a 80-as évektől kezdve indult növekedésnek, Magyarországon rendkívül kevés tudományos igényű, tisztán energiajogi publikáció jelent meg.¹ Ugyanakkor természetesen számos olyan kiemelkedő mű született hazánkban is, amelyeknek a tárgya energiajogi² kérdéseket is érintett. Jellemzően e művek a környezetjog, agrárjog vagy éppen az adózás területéről kerültek ki.³

A SZABÁLYOZÁS KEZDETEI

A hazai jogtörténetben az első – részben – villamos energetikai tárgyú szabályozással már 1888-ban találkozhatunk, ekkor született meg ugyanis az első törvény a távírda, a távbeszélő és egyéb villamos berendezésekről.⁴ E szabályozás – a technológia kezdetleges volta miatt – még egy körbe sorolt minden „vezetékkal működő” berendezést, így a távírót és villamos vezetéket is. Érdekesség, hogy a magánterületek (ingatlanok) esetében a villamos vezeték elhelyezését a terület birtokosának engedélyéhez köthették, ellentétben a modern jogunk vezetékjog mint szolgalmi jog felfogásával, sőt az engedély kérésének elmulasztását büntették.⁵ Közterületeken azonban a vezetékek elvezetését engedték, ügyelvén arra, hogy a kábelkötegek egymást ne zavarják vagy akadályozzák.⁶

Ehhez képest már a 30-as években, nyilvánvalóan a technológia gyors fejlődésének is köszönhetően, rendkívül modern villamos energetikai szabályozás született az 1931. évi XVI. törvénycikk formájában.⁷ Azon túlmenően, hogy részletesen kidolgozott módon szabályozta az engedélyezésre vonatkozó szabályokat, részletes rendelkezéseket határozott meg az árszabályozás vonatkozásában is. Eltérő fogyasztói kategóriákat hozott létre,⁸ valamint az árszabályozás – napjaink modern árszabályozásához hasonlóan – meghatározta, hogy az árak megállapítása során milyen tényezőket le-

het figyelembe venni. Külön érdekesség az áremelés lehetővé tételének szabályozási rendszere. A megállapított villamosenergia-árak emelése csak az „anyagárak” és a munkabérek megváltoztatása esetén történhetett, és ennek is feltétele volt, hogy az áremelést előzetes engedélyeztetés után lehetett csak végrehajtani.⁹ Az anyagárak alatt feltehetően a villamos energia előállításához szükséges eszközök árának és az alapanyagok, pl. a szén árának emelkedését érthette a jogalkotó. Az 1931. évi XVI. törvénycikk az ún. „közszállítások” tevékenységi körhöz képest *lex specialis*-nak volt tekinthető (Szladits, 1944).

Magánautonómia és az állami beavatkozás

A törvényi szabályozásban az állam mint szabályozó részéről már megjelent az az igény, hogy a villamos energiához kapcsolódó mindazon eszközt és berendezést, amelyek nem az „egyes házak belsejében” vannak, azokat az „állam által fenntartott” jogoknak tekintette. A „házakon belülre” nem terjedt ki a szabályozás, azt meghagyta a magánautonómia keretében, ugyanakkor mindent, ami e körön kívül volt található, engedélyhez kötötte.¹⁰

Az engedélyezés kezdetei

A szabályozás kettős engedélyezési rendszert vezetett be. „Azon »közhasználatu« távirdáknak és távbeszélőknek mások részére való engedélyezése, melyek a magyar korona területén tulmenőleg tervezetnek, vagy ezen területen belül egyenként tizezernél több lakossal bíró oly városokat, illetve községeket kötnének össze, melyek állami távirdával vagy állami távbeszélővel már ellátva vannak, a törvényhozást illeti meg; minden más esetben az engedélyezés a közmunka- és közlekedésügyi minister hatásköréhez tartozik”.

AZ ELSŐ VILLAMOSENERGETIKAI TÖRVÉNY

Az 1931. évi XVI. törvénycikk – összhangban a kor fejlett magánjogi jogalkotásával – meglehetősen előrehaladott, a kor igényeinek megfelelő, modern szabályozást alkotott, amelyben a hatályos szabályozási logika elemei is megjelentek. Világosan elkülönítette a köz- és a magánszféra határait. Amíg a közsféra esetében számos részletes szabályt alkalmazott, addig a magánszféra esetében a magánautonómiának nagy szerepet hagyott. A villamosenergia-szolgáltatás azon egyéb feltételei tekintetében, amelyekre nézve az engedélyokirat nem rendelkezik, e törvény korlátai között a felek megállapodása volt irányadó.¹¹

A szabályozás elkülönítette a „közhasználatú villamosművet”, valamint a „saját használatú villamosművet”. A mai szabályozási szóhasználattal összhangban használta az „engedélyes” kifejezést is. A szabályozás kimondta, hogy villamos energiát ellenérték fejében csak az szolgáltathat, illetve csak az láthat el vezeték útján, aki engedéllyel rendelkezik a közhasználatú villamosmű (vállalat) létesítésére és fenntartására.¹² Nyilván

e szabályozás esetében még nem különült el a hálózat és a szolgáltató (a hálózatokhoz való szabad és egyenlő hozzáférés majd csak sokkal később jelenik meg, és a gyakorlatban a kétezres évek körül kezd csak megjelenni), a vezeték tulajdonosa egyben az a vállalat volt, amely a villamos energiát is szolgáltatta.

Ellenérték fejében való szolgáltatás céljára csak az fejleszthetett és vezethetett, akinek közhasználatú villamosmű (vállalat) létesítésére és fenntartására engedélye volt (engedélyes). Az engedély szólhatott villamos energia fejlesztésére, vezetésére és elosztására, vagy ezeknek a tevékenységeknek valamelyikére vagy meghatározott csoportjára. Engedélyt engedélyokirat kiállítására a kereskedelemügyi miniszter adhatott.

A szabályozás során engedélyeztetni kellett az ún. „közhasználatú” villamosműveket, amely engedélyek meghatározott területre szóltak (hasonlóan, mint a jelenleg hatályos hazai szabályozás esetén az egyetemes szolgáltatásra jogosító engedély¹³). A szabályozás egyúttal kizárólagosságot biztosított az engedély birtokosának, ugyanis a törvényi szabályozás kimondta, hogy ugyanerre a területre, az engedély hatálya alatt, más szolgáltató engedélyt nem kaphat. Ugyanakkor lehetővé tette, hogy e területen más a termelt villamos energiáját átvezesse (a vezetékjogra vonatkozó szabályokból következően), és villamos energiát – az akkori szóhasználattal élve – „fejlesszen”, azaz termeljen.

A kizárólagossági jog nem terjedt ki a közforgalmú vasutak és fuvarozásra rendelt más vállalatok üzemi energiaszükségletének ellátására. Ugyanezt a szabályt kellett alkalmazni az említett vállalatok üzemi céljára szolgáló területen felmerülő, nem üzemi természetű energiaszükségletre, feltéve, hogy azt ugyanaz a villamosmű elégíti ki, amely a szorosán vett üzemi szükségletet fedezi. Itt már megjelent az önfogyasztás szabályozása, amelyet a hatályos, saját maga által termelt, ún. „szigetüzemű” termelés kivont a szabályozás hatálya alól bizonyos vállalatok esetében.

Villamosenergia-termelés engedélyezése

Olyan villamosművet, amely villamos energiát kizárólag a fenntartó saját és alkalmazottainak háztartásában, gazdaságában vagy vállalatában való felhasználás céljára szolgált (saját használatú villamosmű), külön engedély nélkül, a létesítményre egyébként fennálló törvényes rendelkezések megtartásával, szabadon lehetett létesíteni. (A korabeli szabályozás összevonta a „villamosmű” fogalom alá a termelést, a vezetékeket és a hálózatot is.) Azonban ha már idegen telek is érintett volt, ahol a vezetéknek át kell haladnia, vagy már korábban fennálló vezetéket keresztezne, vagy annak közelében kellene új vezetéket létesíteni, akkor a kereskedelmi minisztérium engedélye volt szükséges, mind az építés, mind az üzemeltetés („üzembe helyezés”) esetében. Továbbá a szabályozás alapján az üzembe helyezésre vonatkozó engedélyt ki kellett hirdetni, nyilvánosságra kellett hozni („közhírré tétetni”).

Az engedélyezésre vonatkozó szabályok tekintetében számos párhuzamosságot vonhatunk a hatályos szabályokkal,¹⁴ ugyanis az 500 – a jogszabály elnevezésének megfelelően – „kilovolt-ampére-nyi” teljesítőképességű, saját használatú villamosművet már

létesítésének megkezdése előtt be kellett jelenteni a kereskedelemügyi miniszternek (bejelentés alá eső saját használatú villamosmű). Ugyancsak bejelentési kötelezettség alá tartozott, ha teljesítménynövelés miatt a villamosmű teljesítménye e határ fölé emelkedett. Modern megközelítésre vallott az a szabályozás is, hogy a bejelentés alá eső, saját használatú villamosművet rendszerint úgy kellett létesíteni, hogy a közhasználatú villamosművekhez való csatlakozása lehetséges legyen. (Még ha e kötelezettség alól a kereskedelemügyi miniszter indokolt esetben felmentést adhatott.)¹⁵

A jelenleg hatályos magyar szabályok szerint villamos energiát 50 MW vagy azt meghaladó névleges teljesítőképességű erőműben termelői működési engedély, 0,5 MW vagy annál nagyobb névleges teljesítőképességű kiserőműben kiserőművi összevont engedély birtokában lehet termelni.¹⁶ Nyilván az értékhatárok emelkedése a technológiai fejlődéssel járt együtt.

Kisajátítás és vezetékjog

A korabeli szabályozás helyesen ismerte fel a közszféra és a magánszféra határát azáltal, hogy a kisajátításra és tulajdont korlátozó vezetékjogra mint szolgálatra kellően modern szabályozást alkotott. Közhasználatú villamosmű létesítése vagy átalakítása során az 1881. évi XLI. törvénycikkben szabályozott kisajátításnak volt helye az 1907. évi III. tc. 8. §-ának első és harmadik bekezdésében meghatározott célokra és az ott megjelölt korlátok között, továbbá magántulajdonban álló ingatlanokra is az energiatelep, az átalakító- és kapcsolóberendezések létesítése céljára. Amennyiben a kisajátítás tárgya városok tulajdonát képező ingatlan, az érdekelt várost előzőleg meg kellett hallgatni.

Nem lehetett a kisajátítási jogot megadni templomra, temetőre, vallási vagy kegyeleti célt szolgáló más létesítményre, művészi vagy történelmi becsű épületre és emlékműre, természeti emlékre, továbbá azokra a területekre, amelyeket jelentékeny honvédelmi érdek megóvása céljából a honvédelmi miniszter a kisajátítási jog alól kivett. Olyan területre, amelynek rendkívüli természeti szépsége a villamosmű létesítése folytán egyébként veszendőbe menne, a kereskedelemügyi miniszter a kisajátítási jogot megtagadhatta, vagy megadását az építkezések és a berendezések elhelyezési módja tekintetében megállapított oly feltételek megtartásától tehetette függővé, amelyek a védett érdek biztosítására alkalmasak.

Ha az átalakító- vagy kapcsolóberendezést a villamosmű telepén kívül, valamely épület lakás céljára nem használt helyiségében oly módon lehetett elhelyezni, hogy az ily elhelyezés az épület rendeltetészerű használatát egyáltalán nem vagy csak elenyészően csekély mértékben befolyásolja, kisajátítás helyett az elhelyezést használati szolgálat alapításával lehetett biztosítani. A használati szolgálat alapítását az 1881. évi XLI. tc. 14. §-a szempontjából nem lehetett részleges kisajátításnak tekinteni.

Ha az előbbi bekezdésben említett berendezést be nem épített területen kellett létesíteni, és az elfoglalt terület oly csekély, hogy önálló jószágtestté alakítása esetében önmagában sem mezőgazdasági, sem építkezési célra nem lett volna felhasználható,

az a telek viszont, amelyen az ily berendezést létesítik, ezzel értékében lényeges csökkenést nem szenved, az engedélyes a szükséges terület kisajátítása helyett építményi jog alapításával élhetett. Ily építményi jog esetében az ingatlan tulajdonosa az építményt az építményi jog megszűnése után nem válthatta meg.

A használati szolgálat fejében évi járadékot, az építményi jog fejében építménybért kell fizetni. Az elfoglalt helyiségért vagy helyiségrésztért a használati szolgálat fejében járó évi járadékot a használati szolgálat alapítása idején elérhető bérösszeg mértékéhez képest, a tűzbiztosítási díj esetleges emelkedésének hozzászámításával kell megállapítani. Az építménybért az ingatlanért az építményi jog megalapítása idején elérhető haszonbér arányában kell számítani, de figyelembe kell venni az egész ingatlanért elérhető haszonbérnek az építményi jog folytán beálló csökkenését is. A járadékot és a meg nem váltott építménybért biztosítani kell.

A használati szolgálat és az építményi jog alapítására egyebekben a kisajátításra vonatkozó jogszabályok megfelelően irányadók. A járadék, az építménybér és ezek biztosítása tekintetében, a kisajátítás esetében fizetendő kártalanításra vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.¹⁷

Fogyasztóvédelmi szabályok

Bár a korabeli jogszabály a „fogyasztóvédelem” kifejezést még nem használta, de az „engedélyes és fogyasztó közötti” cím egyértelművé teszi, hogy olyan rendelkezéseket tartalmaz a törvény ezen része, amelyek a fogyasztók érdekeit szolgálták.

A villamos energiáért fizetendő árat az engedélyokiratban foglalt árszabás [11. § (1) bekezdés 7. pontja] az egyes fogyasztói csoportokra külön-külön állapítja meg. Az árszabást általában a fogyasztók, különösen a termelési célokra fogyasztók érdekeinek figyelembevételével úgy kell megállapítani, hogy az energiafogyasztás várható mértékéhez képest, az üzemi, üzleti, karbantartási kiadások rendes mértékének és a befektetett tőke tekintetében a háramlásra figyelemmel szükséges vagy egyébként helyénvaló tőketörlesztés fedezésén felül, a befektetett tőke megfelelő gyümölcsoztetése is biztosított legyen. Az engedélyes az engedélyokiratban az egyes fogyasztói csoportok részére megállapított árszabásban foglalt árak keretein belül, egyes fogyasztóknak különleges természetű, különösen termelési célokat szolgáló fogyasztásuk figyelembevételével, külön árengedményt adhat. Az ily árengedmény a fogyasztás természetének és időbeli eloszlásának, valamint a fogyasztás mértékének és a csatlakozás műszaki és gazdasági feltételeinek megegyezése esetében, az egyes csoportokon belül minden fogyasztóval szemben hatályos. Az adott engedményekről jegyzéket kell készíteni, melyet évente be kell mutatni a kereskedelemügyi miniszternek. Az engedélyes a fogyasztóval szemben az árszabás értelmében megszabottnál nagyobb árat szerződéssel csak a kereskedelemügyi miniszter jóváhagyásával köthet ki. Az e tilalomba ütköző szerződés semmis.¹⁸

Ugyancsak fejlett versenyjogi gondolkodásra vall az a szabályozás is, amely megtiltotta, hogy bizonyos eszközöket csak és kizárólag a „szolgáltatótól” lehessen beszerezni.

Az engedélyes az energia szolgáltatását nem teheti attól függővé, hogy a fogyasztó az energia felhasználásához szükséges berendezését az engedéllyessel vagy általa kijelölt harmadik személlyel létesítse, berendezését vagy az ahhoz szükséges anyagokat meghatározott személytől vásárolja, vagy csak meghatározott, a rendes kereskedelmi forgalomban nem kapható berendezési tárgyakat vegyen használatba. Ugyanakkor a kereskedelemügyi miniszter rendelettel megállapíthatja azokat a szabványokat és biztonsági szabályzatokat, amelyeknek meg nem felelő berendezésű fogyasztókat az engedélyes hálózatára nem kapcsolhat.¹⁹

Árszabályozás

A szabályozás fejlett árszabályozási mechanizmusokat is tartalmazott. Az árszabás megváltoztatását az érdekelt felek csak a munkabérek és az anyagárak lényeges változása esetében kérhették. Ha az energia fejlesztéséhez felhasznált energiaforrásban vagy az energiafejlesztés módjában oly változás áll be, amely a vállalatnak nagyobb nyereséget nyújt, mint amilyen mértékű emelkedés a változással kapcsolatos tőkebefektetés kamatozásának és törlesztésének biztosítására szükséges, a nyereségfeleslegnek a felét az energiaárak általános leszállítására kell fordítani. E rendelkezést akkor is megfelelően alkalmazni kell, ha az energiaátvitel módja változik meg.

Ha a villamos energia fejlesztésére, vezetésére és szolgáltatására szóló engedély különböző személyeket illet, az energiaárak megváltoztatása iránti bírói eljárásnak rendszerint az energiát fejlesztő engedélyes és az energiát az ily engedélyestől közvetlenül átvevő érdekelt közt van helye. Ha az energiaárak leszállításának az átvitel módjában beállott változás folytán van helye, a leszállítás iránti eljárást a változás folytán előnyhöz jutó engedélyes ellen az energiát tőle átvevő érdekelt indíthatja meg.

Ha az energiaárak leszállítása iránti igény érvényesítésében az előbbi bekezdés értelmében jogosult késlekedik, az eljárást bármelyik más érdekelt is megindíthatja. A már folyamatba tett eljárásban bármelyik érdekelt részt vehet. A fogyasztókat az energiaárak megváltoztatása iránti eljárásban a község vagy a város képviseli. A kereskedelemügyi miniszter, a belügyminiszterrel egyetértve, a községet vagy a várost az energiaárak leszállítására irányuló eljárás megindítására utasíthatja.

Az árszabás megváltoztatása tárgyában valamennyi érdekelt közt bírói eljáráson kívül létrejött egyezség érvényességéhez a kereskedelemügyi miniszter jóváhagyása szükséges. A községnek és a városnak az előbbi bekezdésben említett képviseleti jogköre ily egyezség kötésére is kiterjed. Ha az energia fejlesztőjeként vagy az energiaátvitel módjának változása folytán előnyhöz jutó engedélyesként a község vagy a város érdekelt, vele szemben az előző bekezdés alkalmazásának nincs helye, az energiaárak egyéb okból helyénvaló megváltoztatása tárgyában pedig bírói eljárás mellőzésével a kereskedelemügyi miniszter a belügyminiszterrel egyetértve rendelkezik.

E fenti szabály egy olyan, a mai hatályos jogunkban sajnos nem létező automatizmust határozott meg, hogy az energiaárak csökkenésével a fogyasztói árakat csökkenteni kell. Az árszabás megváltoztatása tárgyában akár az engedélyes, akár más érdekelt kérelmére a Királyi Kúrián alakuló különbírótság dönt.

Vitarendezés

A szabályozás felismerte, hogy az energiajog egy komplex jogterület, amely területen keletkező viták elbírálására komoly szakértelem szükséges. Így maga a törvénycikk rendkívül magas szinten, a Kúriához delegálva szabályozta az energetikai tárgyú vitarendezéseket, a Királyi Kúrián alakuló különbíróóság döntött ilyen ügyekben.

A különbíróóság az elnökön felül négy tagból alakult tanácsban jár el. A tanács két tagját a Kir. Kúria ítélobírói és szabadalmi tanácsának tagjai sorából a Kir. Kúria elnöke jelöli ki, a másik két tagját pedig a tanács elnöke hívja be azoknak az energiagazdasági és villamossági szakférfiaknak a sorából, akiket erre a célra a kereskedelemügyi miniszter, az igazságügy-miniszterrel egyetértve, előre kijelöl. A különbíróóság tagjának és jegyzőkönyvvezetőjének kizárására az 1911. évi I. tc. 59–69. §-ait kell alkalmazni. Tehát a szakértelem biztosítása, ellentétben a hatályos eljárási szabályokkal, ilyen típusú ügyekben törvényileg garantált volt.

Az összeférhetlenségi szabályokat is részletesen rendezték. Nem vehet részt az eljárásban, aki az ügyben félként szereplő villamossági vállalat igazgatóságának vagy felügyelőbizottságának tagja, vagy e vállalat alkalmazottja. A kizárás tárgyában a különbíróóság tanácsa a kifogásolt tag részvétele nélkül határoz. A különbíróóság a felek meghallgatása és szükség esetén szakértői vélemény megszerzése után dönt. Szakértői véleményadás vagy szakértői vélemény felülvizsgálata érdekében a különbíróóság hivatalból is megkeresheti az Országos Energiagazdasági Tanácsot.²⁰ A szakértő hivatalból történő bevonására a jelenleg hatályos polgári perjogi szabályok alapján nincsen mód, azonban egy ilyen jellegű szabályozás lehetővé tétele kívánatos lenne.

KONKLÚZIÓ

Jelen tanulmány terjedelmi okokból nem teszi lehetővé, hogy a törvénycikk minden egyes rendelkezését részletesen górcső alá vonhassuk, holott további lényeges jogintézményeket, mint például a „háramlás” vagy a „megváltás jogát”²¹, érdemes jobban megvizsgálni, illetve a joggyakorlatot mélyebben is bemutatni. Ugyanakkor láthatjuk, hogy mennyire a korát messze meghaladó szabályozásról volt szó. Megállapíthatjuk, hogy bár a hatályos Vet. (villamosenergia-törvény) szabályai alapvetően uniós jogharmonizációs kötelezettségeken alapulnak, azonban azok a jogintézmények, amelyek már a 30-as évek magyarországi villamosenergetikai szabályozásában megjelentek, teljes mértékben időtállóak, és egyes rendelkezései, bár természetesen más nyelvezettel, lényegében a jelenlegi szabályozással számos ponton egyező módon kerültek szabályozásra. Továbbá olyan jogi megoldásokat is tartalmaztak (például a kötelező szakértői bíráskodás), amelyekből mind a mai napig példát meríthetnénk. E törvénycikk is ékes bizonyítéka a fejlett, második világháború előtti magyar magánjognak, amelyben a polgári jogi szabályozás kiegyensúlyozott mellérendeltsége mellett az állami, közjogi beavatkozás a szükséges, célszerű és észszerű mértékben jelent csak meg, a magántulajdon tiszteletben tartásával.

JEGYZETEK

- ¹ Tisztán energiajogi tárgyúnak tekintendő például az alábbi kötet: Fazekas, 2010.
- ² Kitekintésként érdemes megjegyezni, hogy a 2000-es évek legnagyobb vállalati botránya egy energetikai céget, az Enront érintette leginkább, amelynek a hatásai visszatükröződtek a későbbi jogalkotásban. Bővebben lásd Kecskés, 2016.
- ³ Lásd pl. Fodor, 2014.
- ⁴ 1888. évi XXXI. törvénycikk a távírda, a távbeszélő és egyéb villamos berendezésekről.
- ⁵ 1888. évi XXXI. törvénycikk 11. §-a: „A ki közterület által, vagy mások tulajdonát képező magánterület által elválasztott telkén vagy birtokán előzetes engedély nélkül távírda, távbeszélő vagy villamos jelző berendezést létesít, vagy engedély nélkül fenntart, vagy a ki a magánhasználatu távírdát a magánhasználat természetével ellenkező módon használja, kihágást követ el, és a közmunka- és közlekedésügyi miniszternek, illetve megbízott közegének indítványára 50 forinttól 300 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.”
- ⁶ 1888. évi XXXI. törvénycikk 14. §-a: „A közterületeken a villanyvilágítások, ugyszintén bármely másféle villanyvezetékek csak úgy létesíthetők és helyezhetők el, hogy azoknak berendezése és nevezetesen a villamárannak vezetése által a közhasználatu távírdák, távbeszélők és villamos jelzők működése meg ne akadályoztassék és meg ne zavartassék.”
- ⁷ 1931. évi XVI. törvénycikk a villamos energia fejlesztéséről, vezetéséről és szolgáltatásáról.
- ⁸ 1931. évi XVI. törvénycikk 37. § (1) bek.: „A villamos energiáért fizetendő árat az engedélyokiratban foglalt árszabás (11. § (1) bekezdés 7. pontja) az egyes fogyasztó csoportokra külön-külön állapítja meg.”
- ⁹ 1931. évi XVI. törvénycikk 39. § (1) bek.: „Az árszabás megváltoztatását az érdekelt felek csak a munkabérek és az anyagárak lényeges változása esetében kérhetik.”
- ¹⁰ 1888. évi XXXI. törvénycikk 1. §: „A távírda, a távbeszélő és villamos jelzők, illetve ezeknek felállítása, berendezése és üzletbentartása – azoknak kivételével, melyek az egyes házak belsejében, ugyszintén más köz- vagy magánterület által el nem választott telken avagy összefüggő birtokon a közhasználat kizárásával tervezetnek, s melyeknek létesítése és használata semmiféle engedélyhez kötve nincs –, az államnak fentartott jogai közé tartoznak. Ennélfogva bárki másnak arra, hogy a magyar korona területén távírdát, távbeszélőt vagy villamos jelzőt létesíthessen, berendezhessen és üzletben tarthasson, a jelen törvényben megállapított engedélyt előzetesen kell kieszközölnie.”
- ¹¹ 1931. évi XVI. törvénycikk 40. § (1) bek.
- ¹² 1931. évi XVI. törvénycikk 2. §.
- ¹³ A villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény („Vet.”) 48. §-a.
- ¹⁴ Vet. 4. § (1) bekezdése.
- ¹⁵ 1931. évi XVI. törvénycikk 7. §.
- ¹⁶ Vet. 4. § (1) bek.
- ¹⁷ 1931. évi XVI. törvénycikk 22–23. §.
- ¹⁸ 1931. évi XVI. törvénycikk 33. §.
- ¹⁹ 1931. évi XVI. törvénycikk 38. §.
- ²⁰ 1931. évi XVI. törvénycikk 60. §.
- ²¹ 1931. évi XVI. törvénycikk 54–56. §.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Fazekas Orsolya (szerk.) (2010): *A magyar villamosenergia-szektor működése és szabályozása I.* Complex Kiadó, Budapest.
- Fodor László (2014): *Klímavédelem az energiajogban – szabályozási modellek Németországból.* Complex Wolters Kluwer, Budapest.
- Heffron, Raphael J. (2015): *Energy Law: An introduction.* Springer, <https://doi.org/10.1007/978-3-319-14191-6>.
- Kecskés András (2016): The Sarbanes-Oxley Act from a Legislative Viewpoint. *The Theory and Practice of Legislation*, Vol. 4, No. 1, 1–17, <https://doi.org/10.1080/20508840.2016.1148315>.
- Szladits Károly (1944): *Magyar magánjog mai érvényben III. Kötelmi jog.* Grill Károly Könyvkiadó, Budapest.